

การบริหารงานสืบสวนในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน Investigation Management in Crime Scene Examination by Detectives

นิธิธรรม สุนาลัย^{1,*} และ เฉลิมพล สุนทรนนท์²

¹ กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา

² คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Nithithum Sunalai^{1,*} and Chaloeiphon Sunthonnon²

¹ Faculty Division, Police Education Bureau

² Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Received: January 20, 2025 | Revised: July 7, 2025 | Accepted: July 21, 2025

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

การบริหารงานสืบสวนโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนมีความสำคัญต่อกระบวนการสืบสวนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานสืบสวนที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ทำให้การสืบสวนมีประสิทธิภาพและบรรลุผลที่วางไว้ในทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ การสืบสวนขณะเกิดเหตุและการสืบสวนหลังเกิดเหตุ ตามหลักการในเรื่องหัวใจของการสืบสวน ซึ่งประกอบไปด้วยการสืบสวนเพื่อให้รู้เรื่องราวหรือทราบรายละเอียดที่เกิดขึ้นในคดีนั้น โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งหมายให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ที่ร่วมกระทำความผิด จนนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ที่สำคัญที่สุดคือในขั้นการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาต้องพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่มีน้ำหนักเพียงพอและเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้อง ซึ่งพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักและศาลรับฟังนั้นคือพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือก็คือวัตถุพยานที่ได้มาจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยวัตถุพยานและสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุอาจสูญหายหรือถูกทำลายไปตามกาลเวลา จึงต้องมีการบริหารงานสืบสวนในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นอกจากจะต้องทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามขั้นตอนอย่างถูกต้องตามมาตรฐานสากลแล้ว ยังหมายความว่ารวมถึงวิธีที่เปรียบเสมือนการเก็บรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ด้วย เช่น การแช่แข็งที่เกิดเหตุหรือคือการถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุไว้อย่างละเอียดในทุกระยะ เพื่อประโยชน์ต่อการสืบสวนในภายหลัง

คำสำคัญ: การบริหารงานสืบสวน, หัวใจของการสืบสวน, การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ, การแช่แข็งที่เกิดเหตุ

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author), email: P-pocadet@hotmail.com

Abstract

Investigation management by detective is of great importance to the investigative process because proper investigation management ensures efficiency and the achievement of desired outcomes at every stage, whether it is pre-incident investigation, during-incident investigation, or post-incident investigation. The investigation during and after an incident follows the principles at the core of investigation. These principles involve uncovering details and gaining an understanding of the events related to the case by seeking facts and gathering relevant evidence. The ultimate goal is to determine who committed the crime or who participated in it, leading to the arrest and prosecution of the offender. Most importantly, during the trial phase, the judge must base their verdict on sufficiently substantial facts and evidence that can conclusively prove the defendant's guilt as alleged by the prosecution. The most credible evidence accepted by the court often comes from forensic evidence, which includes physical evidence collected from the crime scene. However, physical evidence and the condition of the crime scene can deteriorate or be destroyed over time. Therefore, effective investigation management in crime scene examination is essential. In addition to following proper procedures and international standards during crime scene investigation, it also involves methods to preserve the integrity of the scene. For instance, "freezing the crime scene" the scene or capturing detailed photographs of the crime scene at every stage serves to safeguard the scene's details for future investigative purposes.

Keywords: Investigation management, the core of investigation, crime scene examination, freezing the crime scene

บทนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภารกิจในความรับผิดชอบที่สำคัญหลายด้าน ซึ่งหนึ่งในภารกิจที่สำคัญนั้นคือ ในด้านการสืบสวนคดีอาญา ความหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสืบสวน คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (Angsanant, A., 2006) ข้าราชการตำรวจในทุกชั้นยศและทุกนายนั้นล้วนมีอำนาจที่จะทำการสืบสวนได้ทั่วราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารงานสืบสวนซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการจัดการ สั่งการ และรับผิดชอบการสืบสวนในเหตุที่เกิดขึ้น ผู้บริหารงานสืบสวนจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ ในด้านการสืบสวน นอกจากนี้ต้องมีความเข้าใจด้านกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องและต้องทราบขั้นตอนในการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการสืบสวนเป็นอย่างดี การบริหารงานสืบสวนจึงจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลของการปฏิบัติในแต่ละคดี

สถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene) คือ สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและสามารถหาวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุได้ ทำให้ผู้ที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสามารถอ่านสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ สถานที่เกิดเหตุจึงเป็นแหล่งวัตถุพยานทางคดี โดยในบางคดีอาจพบวัตถุพยานเพียงชิ้นเดียว ดังนั้นการตรวจเก็บรักษาไม่ทำให้พยานหลักฐานชิ้นนั้นถูกทำลายหรือเสียหายเป็นสิ่งที่ต้องพึงระมัดระวังอย่างที่สุด เพราะถ้าตรวจเก็บวัตถุพยานไม่ถูกต้องและการรักษาวัตถุพยานไม่สมบูรณ์ จะส่งผลต่อการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการและทำให้เกิดความเสียหายทางคดีตามมา

จากความสำคัญของสถานที่เกิดเหตุที่ต้องนำมาใช้ร่วมกับการสืบสวน ผู้บริหารงานสืบสวนจึงต้องมีความรู้มีความเข้าใจ ทราบขั้นตอนในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและสามารถที่จะวางแผนสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติในเรื่องของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างถูกต้องตามขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากล จึงจะได้พยานหลักฐานมาอย่างถูกต้อง วัตถุพยานชิ้นนั้นจึงจะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ สามารถนำไปพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในชั้นศาลได้ มีตัวอย่างจากคำพิพากษาของศาลจังหวัดเกาะสมุยในคดีการฆาตกรรมนายเดวิด วิลเลียม มิลเลอร์ (MR.DAVID WILLIAM MILLER) และนางสาวฮันน่า วิคตอเรีย วิทเทอร์ริจ (MISS HANNAH VICTORIA WITHERIDGE) สองนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ ซึ่งมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสอง เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ดังนี้ “เมื่อจำเลยทั้งสองยืนยันว่าไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับที่เกิดเหตุ เช่นนี้ย่อมจะต้องไม่พบดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสองและย่อมไม่มีโอกาสที่จะมีการปนเปื้อนของดีเอ็นเอจากช่องคลอดไปยังช่องทวารหนักทั้งในขณะเคลื่อนย้ายศพในที่เกิดเหตุและในขณะตรวจเก็บน้ำเมือกส่งตรวจพิสูจน์ดังที่ฝ่ายจำเลยตั้งข้อสงสัย” ถ้อยคำในคำพิพากษา ยืนยันความผิดของจำเลยทั้งสองได้เป็นอย่างดีว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง เพราะหากจำเลยทั้งสองไม่ได้เกี่ยวข้องหรือไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ ย่อมเป็นไปได้เลยที่ดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสองจะไปปรากฏอยู่ในร่างกายของผู้ตายทั้งสอง โดยถ้อยคำในคำพิพากษานี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการบริหารงานสืบสวนในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่รวบรวมพยานหลักฐานที่ได้มาจากสถานที่เกิดเหตุได้เป็นอย่างดี

บทความวิชาการนี้จะนำเสนอมุมมองและแนวทางการบริหารงานสืบสวนในด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในมุมมองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน มีการอ้างอิงจากมาตรฐานสากล กฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนการปฏิบัติล่าสุด โดยจะกล่าวถึงการปฏิบัติของผู้บริหารงานสืบสวนที่ต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่จากกองพิสูจน์หลักฐานในการตรวจและรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจะได้มีความเข้าใจขั้นตอนในการปฏิบัติงานและทราบถึงความสำคัญของวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอันนำไปสู่การสืบสวนคลี่คลายคดี

การบริหารงานสืบสวน

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนและวัตถุสามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้และขณะเดียวกันก็ต้องจัดการทำองค์กรให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (Sunthiwong, T., 1993) การสืบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) หมายความว่า (Angsanant, A., 2006) การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่ง

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และทราบรายละเอียดแห่งความผิด

ดังนั้น การบริหารงานสืบสวน จึงหมายถึง การที่ผู้บริหารหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจสูงสุดของทีมเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการกำลังพล รวมทั้งจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนการนำเทคนิคการสืบสวนที่เหมาะสมมาใช้และสามารถวางแผนทางการสืบสวนอย่างมีประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด การจับกุมตัวผู้ต้องหา และนำไปสู่การที่ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ได้กระทำลง ผู้บริหารงานสืบสวน จึงหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่มีอำนาจในการจัดการ สั่งการ และรับผิดชอบการสืบสวนในเหตุที่เกิดขึ้นนั้น

เมื่อดูจากความหมายดังกล่าวข้างต้น “การสืบสวน” คือ การที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องพึงปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ
2. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
3. เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา)

องค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ข้อกฎหมาย และ (2) การนำนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานมาช่วยในการสืบสวน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบสามารถนำมาอธิบายได้ดังนี้ (Sunalai, N., 2022)

1.ข้อพิจารณาด้านกฎหมาย

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนรวมถึงพนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ มีความเข้าใจและปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา รวมไปถึงระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการในการสืบสวน จนกระทั่งจบกระบวนการสืบสวนและการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของขั้นตอนการขอศาลอนุมัติหมายค้น การขออนุมัติหมายจับต่อศาล ขั้นตอนการค้นและการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด รวมไปถึงการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดีนั้น ๆ มีแนวคิดตลอดจนหลักความชอบธรรมทางกฎหมาย (Rule of Laws) มาเพื่อช่วยอธิบายความสำคัญของข้อกฎหมายและการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายได้ว่า

1.1 หลักดอกผลของต้นไม้พิษ (The fruit of a poisonous tree doctrine) คือ การยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้ต่อเนื่องมาจากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ช่มชู้ให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ คำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นโดยมิชอบหรือการจับกุม การค้นตัวผู้ต้องหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ ศาลไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่จากคำรับสารภาพหรือการจับ การค้นตัวผู้ต้องหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ไปค้นพบหลักฐานอื่น ๆ อีก ดังนั้นศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ค้นพบในภายหลัง แต่หลักเรื่องนี้กฎหมายต่างประเทศบางประเทศวางหลักไว้แน่นอนแล้วว่าไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นผลจากการกระทำดังกล่าว ถือว่าพยานหลักฐานเช่นนั้นไม่ชอบไปด้วย เปรียบเสมือนผลไม้ที่เกิดจากต้นไม้ที่เป็นพิษ ผลไม้นั้นย่อมมีพิษด้วย รัฐไม่มีความชอบธรรมในการแสวงหาผลประโยชน์จากผลไม้ที่ไม่ชอบนั้น ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1

ที่วางหลักไว้ดังนี้ “ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสีย อันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน”

1.2 หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence) คือ การดำเนินคดีจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ หากศาลจะพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลจะต้องรับฟังพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยตามฐานความผิด หรือที่เรียกว่าปราศจากข้อสงสัยตามสมควร (proof beyond reasonable doubt)

ดังนั้น การรับฟังพยานหลักฐานของศาล ตามที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวนได้รวบรวมมานั้น จึงมีความสำคัญต่อการพิจารณาพิพากษาคดีว่าพยานหลักฐานนั้นได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เชื่อถือได้ และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ได้กระทำลง

2. การนำนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาช่วยในการสืบสวน

การนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันมาช่วยในการสืบสวน โดยแยกเป็นการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชศาสตร์เพื่อหาสาเหตุการเสียชีวิต สภาพบาดแผล เวลาในการเสียชีวิต ตลอดจนหาร่องรอยของพยานหลักฐานต่าง ๆ และการตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์วัตถุพยาน ห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยานเพื่อนำมายืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

ภาพที่ 1 ภาพคดีการฆาตกรรมนายเดวิด มิลเลอร์ และนางสาวฮันน่า วิเทอร์ริด นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ
ที่มา: Manager Online (2014)

เหตุเกิดที่ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการใช้อำนาจปกครองของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพทั้งสาม ในเรื่องการนำนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาช่วยในการสืบสวน อันนำมาสู่การจับกุมผู้ต้องหาชาวเมียนมาร์ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2557 (Manager Online, 2014)

นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) คือ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่างๆ และความรู้ทางด้านกฎหมายต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเก็บและการพิสูจน์หลักฐาน เพื่อช่วยในกระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์หลักฐานและชี้นำไปสู่ตัวผู้ที่ได้กระทำความผิด (Chaemsuwanwong, A. (2003) หรือกล่าวในความหมายที่

แปลมาจากคำนิยามภาษาอังกฤษว่า “The application of scientific knowledge and methodology to legal problems and criminal investigations” (Donald C. Lehman, 2012)

การพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics) เป็นกฎเกณฑ์ทั้งทางวิชาชีพและทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมุ่งในการให้การรับรอง การชี้เฉพาะ การจำแนก และการตีความหมายของพยานวัตถุ โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาอธิบายและประยุกต์ใช้ในกรณีเกี่ยวข้องกับระหว่างกฎหมายกับวิทยาศาสตร์มีจุดประสงค์ในการตรวจและวิเคราะห์พยานวัตถุ เพื่อการพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้นและยืนยันผู้กระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา (Richard S. & Tiffany R., 2020)

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์หรือวิจัย ซึ่งในทางกฎหมายถือว่าพยานหลักฐานเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณา เพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ โดยกำหนดวิธีการนำสืบไว้ คือ หากคู่ความประสงค์จะอ้างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่สำนวน เพื่อนำสืบข้อเท็จจริงให้นำสืบโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้ทำการตรวจได้วิเคราะห์ หรือได้วิจัยสังเกตเหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในคดีนั้นมาแล้ว ที่ผ่านมามีการนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและมีความยุ่งยากซับซ้อน ทั้งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศมาแล้วหลายคดี (Sintloyma, P., 2017)

ดังนั้น นิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานที่นำมาช่วยในการสืบสวนจึงหมายความว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานสืบสวนได้นำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันมาช่วยในการตรวจพิสูจน์หาสาเหตุการเสียชีวิต สภาพบาดแผล ตลอดจนร่องรอยของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อนำมายืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและการสอบสวน ในส่วนของการพิสูจน์หลักฐาน มีข้อพิจารณา 2 ประการได้แก่

1. หลักการแลกเปลี่ยนวัตถุพยาน Locard's Exchange Principle

Edmond Locard นักอาชีววิทยาชาวฝรั่งเศสผู้บุกเบิกด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้กำหนดหลักการพื้นฐานของนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า “ทุก ๆ การสัมผัสย่อมทิ้งร่องรอยหลักฐาน” (Every Contact Leave Trace Evidence) เมื่อวัตถุสองชิ้นสัมผัสกันย่อมต้องมีการแลกเปลี่ยนมวลสารซึ่งกันและกัน” (which states that with contact between two items there will be an exchange) หรือที่เรียกว่าหลักการแลกเปลี่ยนของโลคาร์ด นำมาเป็นหลักอธิบายได้ว่า อาชญากรหรือผู้กระทำความผิด เมื่อได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุย่อมทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้ในที่เกิดเหตุเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัส ทำให้พบรอยฝ่ามือ รอยนิ้วมือ รอยฝ่าเท้า หรือร่องรอยอื่นใดที่สามารถนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำได้

2. ห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody)

ขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานในชั้นศาลนั้นสามารถกระทำการโดยตรวจสอบจากบุคคลผู้พบเห็นพยานหลักฐานนั้นในสถานที่เกิดเหตุ แต่ในบางกรณีที่มีบุคคลหรือหน่วยงานครอบครองพยานหลักฐานนั้นมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน เมื่อนำพยานหลักฐานเหล่านั้นส่งตรวจพิสูจน์ไปยังห้องปฏิบัติการ จะต้องแสดงห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยานให้ศาลทราบ ซึ่งประกอบไปด้วย (Rattanatharos, S. , 2008)

1) *การจัดการ (Taking)* กระทำโดยบุคคลผู้เก็บพยานวัตถุ เพื่อจำแนกพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ โดยการทำคำหับ ระบุวัน เดือน ปี เวลาที่เก็บ พร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ของพยานวัตถุนั้นจากสถานที่เกิดเหตุจริง

2) *การเก็บ (Keeping)* พยานวัตถุได้กระทำอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการพิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและการครอบครองครอบปนเปื้อนและผิดพลาดขึ้น วิธีการที่ดีที่สุดคือแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการมีการแยกแยะและจำกัดให้เกี่ยวข้องได้เฉพาะผู้ที่จำเป็น

3) *การขนส่ง (Transporting)* จะต้องมีความรัดกุม และการขนส่งพยานวัตถุแสดงให้เห็นว่า ไม่เกิดการสับสนกับของกลางหรือพยานวัตถุอื่น ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกบรรจุ หีบห่อ ปิดผนึกและติดฉลากได้อย่างเหมาะสม ถ้าของกลางนั้นส่งไปทางไปรษณีย์จะต้องเป็นไปรษณีย์ลงทะเบียนและมีหลักฐานการรับอย่างถูกต้อง

4) *การส่งมอบ (Delivering)* เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางส่งมอบให้แก่ผู้รับ เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการในห้องปฏิบัติการแพทย์หรือหน่วยงานอื่นอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยมีหลักฐานแสดงวัน เดือน ปี เวลาที่รับของกลาง รายละเอียดของและให้ผู้รับลงลายมือชื่อพร้อมทั้งวันเวลา ไว้ในสำเนาหนังสือนำส่งของกลาง รูปแบบและวิธีการลำดับตามขั้นตอนของการครอบครองวัตถุพยาน ในกระบวนการตรวจพิสูจน์นั้น พบว่ากระบวนการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น เป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังมากที่สุด ฉะนั้นแนวทางในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่จึงควรที่จะเน้นไปทางพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (Jindata, V., 2019)

ดังนั้นหากผู้บริหารงานสืบสวน, เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน, พนักงานสอบสวน, และเจ้าหน้าที่จากกองพิสูจน์หลักฐานได้ดำเนินการครบถ้วนตามห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยานทั้ง 4 ขั้นตอน อย่างถูกต้อง ทุกขั้นตอนมีมาตรฐานตามหลักสากล พยานหลักฐานนั้นจึงถือเป็นพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ มีน้ำหนัก และศาลย่อมที่จะรับฟังในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย

สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การที่ผู้บริหารงานสืบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องพึงยึดถือปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการสืบสวน เพื่อให้เกิดผลดังนี้

1. การสืบสวนเพื่อให้รู้เรื่องราว ตลอดจนรายละเอียดของเหตุการณ์ต่างๆ และการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในคดี ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การซักถามพยาน และการใช้หลักนิติวิทยาศาสตร์

2. คนร้ายเป็นใคร หากความผิดในคดีอาญาที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต หรือได้รับความเสียหายทั้งต่อร่างกายและทรัพย์สิน ในองค์ประกอบนี้คือสิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีผู้อื่นร่วมกระทำความผิดหรือไม่

3. คนร้ายอยู่ที่ใด เมื่อทราบว่าเป็นคดีนี้มีผู้กระทำความผิดหรือมีผู้ร่วมในการกระทำความผิด สิ่งที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนต้องทำ คือสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามฐานความผิดที่ได้กระทำ

หัวใจของการสืบสวน เมื่อนำมาอธิบายในภาษาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือที่เรียกว่าง่าย ๆ ว่า รู้เรื่อง (การสืบสวนให้รู้เรื่องราว และการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในคดี) รู้ตัว (การสืบสวนให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด) นำไปสู่การจับกุม (การสืบสวนติดตามตัวผู้กระทำความผิด) แต่สิ่งที่สำคัญ นอกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจะสืบสวนให้รู้เรื่อง รู้ตัว อันนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดแล้ว เมื่ออัยการฟ้องจำเลยตามฐานความผิดที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาไว้ มาถึงขั้นการพิจารณาคดีของศาล ศาลจะต้องพิจารณา

พิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่จำเลยได้กระทำลง โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ รับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้อง เพราะหากผู้พิพากษาพิพากษายกฟ้องโจทก์ ปลอยตัว จำเลยไป กระบวนการสืบสวนสอบสวนที่ทำ ๆ มา ก็สูญเปล่า นอกจากนี้ยังเป็นการปล่อยผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม ดังนั้น การสืบสวนที่มีประสิทธิภาพก็คือการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมายตามฐานความผิดที่เขาได้ก่อไว้ โดยอาศัยพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้และมีน้ำหนัก

การบริหารการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง การตรวจวิเคราะห์สถานที่ที่เป็นจุดเริ่มแรกของการกระทำความผิดทั้งหลาย รวมทั้งบริเวณที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำผิดนั้น ๆ ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ในการติดตามตัวคนร้ายและพิสูจน์การกระทำความผิด (Sothibhan, D., 1996)

ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 บทที่ 2 ได้ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ของผู้บริหารงานสืบสวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนและตรวจสถานที่เกิดเหตุ ไว้ในข้อที่ 8 และข้อที่ 10 ดังนี้

โดยปกติเมื่อเกิดคดีอาญาขึ้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนจำเป็นที่จะต้องไปสืบสวนและตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้ได้เห็นสภาพของสถานที่ ทางเข้าออกของคนร้ายหรือคันหาวัตถุพยานหรือพยานบุคคลและทำแผนที่เกิดเหตุ ตลอดจนบริเวณติดต่อ ถ้าพบสิ่งที่จะใช้เป็นหลักฐานในคดีหรือพยานบุคคลที่ตรงไหนให้มีปรากฏในแผนที่นั้นให้ชัด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสะดวกและเกิดผลแก่การสอบสวนแห่งคดีนั้น

นอกจากนั้นในข้อที่ 10 10.2.1 (1) และ (3) ยังได้กล่าวถึงหน้าที่ของหัวหน้าสถานีตำรวจและพนักงานสอบสวนในเรื่องของการสืบสวนและการตรวจสถานที่เกิดเหตุว่า

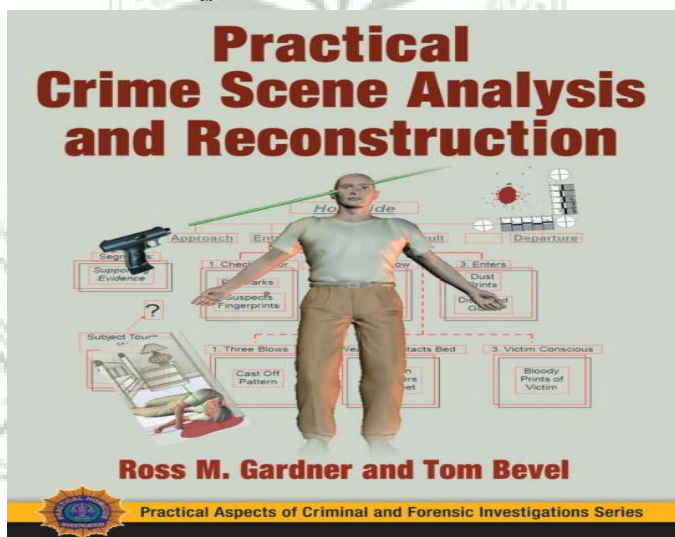
(1) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบรักษาสถานที่เกิดเหตุและปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุโดยใช้สายกันสถานที่เกิดเหตุหรืออุปกรณ์อื่นใดกั้นสถานที่เกิดเหตุไว้อย่าให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายหลักฐานทางคดีแล้ว ยังเป็นการเพิ่มเติมร่องรอยที่มีได้เกิดจากการกระทำผิดด้วย

(3) ในระหว่างที่ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อป้องกันมิให้ร่องรอยพยานหลักฐานถูกทำลาย บุคคลอื่นใดที่มีความจำเป็นจะเข้าไปในบริเวณสถานที่ปิดกั้น ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุของกองพิสูจน์หลักฐานหรือศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 หรือพิสูจน์หลักฐานจังหวัดแล้วแต่กรณีก่อน

ตัวอย่างการบริหารงานสืบสวนกรณีที่เกิดเหตุฆาตกรรม เมื่อได้รับแจ้งเหตุการฆาตกรรม สิ่งซึ่งผู้บริหารงานสืบสวนพร้อมทีมเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนต้องทำในลำดับแรก คือ เดินทางไปสถานที่เกิดเหตุ (สถานที่พบศพ) โดยเร็วที่สุด เพื่อประโยชน์ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ต้องปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุและทำการกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องให้ออกจากสถานที่เกิดเหตุ ทำการสอบถามปากคำพยานผู้เห็นเหตุการณ์ ที่สำคัญบางครั้งพบว่าผู้ต้องหาและพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีก็ยังคงอยู่ในบริเวณใกล้เคียงนั้น

การไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนต้องไปทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างน้อย 3 ระยะ คือ นอกจากจะไปในช่วงเวลาที่ทราบเหตุโดยทันทีที่ได้รับแจ้ง นับเป็นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุครั้งแรกแล้ว ต้องไปในห้วงเวลาที่ถือว่าเป็นห้วงเวลาก่อนเกิดเหตุและไปในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดเหตุ นับเป็นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุครั้งที่สองและครั้งที่สามตามลำดับ เพื่อมุ่งหมายที่จะทราบบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ตลอดจนผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้น ก่อนที่จะเกิดเหตุ อันถือเป็นการจำลองสถานที่เกิดเหตุ (Poonsawat, N., 2021) หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องแจ้งแพทย์นิติเวชให้มาทำการชันสูตรพลิกศพเพื่อหารายละเอียดการเสียชีวิตเบื้องต้น ก่อนที่จะส่งศพไปทำการผ่าชันสูตรพลิกศพอย่างละเอียดอีกครั้ง พร้อมทั้ง แจ้งเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเพื่อเข้ามาทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ทำตามขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่เป็นมาตรฐานสากล 12 ขั้นตอน โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนต้องอยู่ในทุกช่วงเวลาระหว่างการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น เพื่อที่จะทราบรายละเอียดอย่างชัดเจน

นอกจากจะช่วยแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในทางคดีแล้ว สิ่งที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนพึงกระทำคือ การช่วยรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่าการแช่แข็งที่เกิดเหตุ เพราะสถานที่เกิดเหตุย่อมมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปตามกาลเวลา เทคนิคในการแช่แข็งที่เกิดเหตุ (การถ่ายภาพที่เกิดเหตุอย่างเป็นระบบโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานสืบสวนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนควรทราบ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในภายหลัง

ภาพที่ 2 หน้าปกหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการตรวจที่เกิดเหตุ การวิเคราะห์ที่เกิดเหตุ และการจำลองที่เกิดเหตุ ในทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนซึ่งได้รับการยอมรับจากองค์กรในกระบวนการยุติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาที่นำ Ross, M. Gardner., & Tom, B. (2009)

หนังสือ Practical Crime Scene Analysis and Reconstruction เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตรวจรักษาและจำลองสถานที่เกิดเหตุ โดยในมุมมองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นั้นผู้บริหารงานสืบสวนต้องมีความรู้และมีความเข้าใจในเรื่องการแช่แข็งที่เกิดเหตุเป็นอย่างดี โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐานในภายหลัง เพราะบางครั้งพยานหลักฐานที่มีอยู่ในสถานที่เกิดเหตุย่อมสูญสลายตามกาลเวลา

การแข่งที่เกิดเหตุ คือ การถ่ายภาพที่เกิดเหตุอย่างเป็นระบบ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน มีทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ (Thumsutee,T., 2024)

- ภาพถ่ายระยะใกล้ (ภาพรวม) เพื่อให้ทราบตำแหน่งและสภาพที่เกิดเหตุโดยรวม ซึ่งจะส่งผลต่อความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือของที่เกิดเหตุ

- ภาพถ่ายระยะกลาง เพื่อบันทึกตำแหน่งของพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุโดยการถ่ายภาพนี้จะต้องถ่ายให้เห็นถึงบริเวณอื่น ๆ ที่อยู่ข้างเคียงด้วย ซึ่งหากไม่มีภาพถ่ายส่วนนี้อาจทำให้สืบสวนว่าภาพถ่ายระยะใกล้ที่ถ่ายนั้นอยู่ตรงส่วนใดของที่เกิดเหตุ

- ภาพถ่ายระยะใกล้ (ลงรายละเอียด) เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดสำคัญของพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุ หรือสภาพแวดล้อมในที่เกิดเหตุ

การแข่งที่เกิดเหตุหรือการถ่ายภาพที่เกิดเหตุอย่างเป็นระบบโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ผู้บริหารงานสืบสวนต้องควบคุมสั่งการ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มีความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจในการถ่ายภาพเป็นผู้ปฏิบัติและขั้นตอนในการถ่ายภาพอย่างเป็นระบบ ต้องกระทำไปพร้อมกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างคำพิพากษาคดี

เพื่อให้เข้าใจและทราบถึงประโยชน์ของการนำนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ มาใช้เพื่อช่วยในการสืบสวนคดีหลายคดี มีข้อความตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดเกาะสมุยบางส่วน พร้อมวิพากษ์คำพิพากษาในคดีนี้ คดีฆาตกรรม นายเดวิด วิลเลียม มิลเลอร์ (MR.DAVID WILLIAM MILLER) และนางสาวฮันน่า วิคตอเรีย วิทเทอร์ริจ (MISS HANNAH VICTORIA WITHERIDGE) สองนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2557 เวลากลางคืนก่อนเที่ยงที่หาดหินทรายหาดทรายรี หมู่ที่ 1 ต.เกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้ถึงที่สุดแล้ว และศาลจังหวัดเกาะสมุยพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสอง คือ นายชอลิน หรือโซเรน และนายเว พิวหรือวิน ผู้กระทำความผิดสัญญาตีพม่า ให้ประหารชีวิต เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2558

ผลการตรวจพิสูจน์พบคราบโลหิตของผู้ตายทั้งสองจากสำลีที่เช็ดจากด้ามจอบของกลาง พบดีเอ็นเอของบุคคลมากกว่า 1 คน ที่กันบูหรือของกลาง และพบดีเอ็นเอของผู้ตายที่ 2 (นางสาวฮันน่า) ที่ถุงยางอนามัยของกลาง โดยผลการตรวจหาสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) จากกันบูหรือของกลาง ได้ผลยืนยันว่าจำเลยที่ 2 และนายเมา เมา สิบบูหรือของกลาง ซึ่งตรงกับที่จำเลยทั้งสองเบิกความรับว่า ได้ผลัดเปลี่ยนกันสิบบูหรือของกลางจริง บ่งชี้ให้เห็นว่าผลการตรวจพิสูจน์ของกองพิสูจน์หลักฐานกลางให้ผลการตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้องและแม่นยำ ทำให้มีน้ำหนักและสามารถรับฟังผลการตรวจพิสูจน์ได้เป็นอย่างดี”

จากถ้อยคำในคำพิพากษายืนยันว่าหากผลการตรวจพิสูจน์จากกองพิสูจน์หลักฐานมีผลการตรวจที่ถูกต้องและแม่นยำ ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักและส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานของศาลได้เป็นอย่างดี “ดีเอ็นเอที่ตรวจพบจากคราบอสุจิบริเวณช่องคลอดผู้ตายที่ 2 ตรงกับดีเอ็นเอของจำเลยที่ 2 ส่วนดีเอ็นเอที่ตรวจพบ

จากคราบอสุจิบริเวณช่องทวารหนักผู้ตายที่ 2 ตรงกับดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสองแต่ไม่ตรงกับดีเอ็นเอของนายเมา เมา ทั้งในช่องคลอดและช่องทวารหนัก”

ถ้อยคำในคำพิพากษานี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ในเรื่องของการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการให้ความยุติธรรมแก่นายเมา เมา จากข้อเท็จจริงในคดีนี้ แม่นายเมา เมา จะอยู่กับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ในวันเกิดเหตุก็ตาม แต่เมื่อไม่พบดีเอ็นเอของนายเมา เมา ปรากฏที่ร่างกายของผู้ตายที่ 2 จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันความบริสุทธิ์ของนายเมา เมา ได้อย่างแน่ชัด ว่านายเมา เมา ไม่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วย นายเมา เมา จึงไม่มีความผิด และไม่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีนี้

สอดคล้องกับหลักหลักค้นหาความจริง (Truth Finding Theory) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เพื่อให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนจึงต้องทำการค้นหาความจริงของคดีให้ถูกต้องและชอบธรรม เพราะหากกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานมิได้ปฏิบัติหรือละเลยต่อหลักค้นหาความจริงแล้ว สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาอาจถูกระทบกระเทือนและผู้กระทำความผิดที่แท้จริงอาจหลุดรอดจากการถูกลงโทษตามกฎหมายผลสุดท้ายคือความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญาซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม (Wiwatwanich, C., 2008)

“นอกจากนี้ตามรายงานผลการทดสอบเปรียบเทียบดีเอ็นเอของคนร้ายกับดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสอง ตามเอกสาร จ.12 ก็มีตำแหน่งดีเอ็นเอที่ตรงกันทั้ง 16 ตำแหน่ง ซึ่งล้วนเป็นดีเอ็นเอบนโครโมโซม (Chromosome) ในตำแหน่งที่สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้อย่างแน่ชัดอันเป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า สถาบันนิติเวชวิทยาดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนและมีการใช้อุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์ที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปส่งผลให้ผลการตรวจพิสูจน์มีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือได้โดยสนิทใจ”

ถ้อยคำพิพากษานี้ยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า หากการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นไปตามขั้นตอนและมีมาตรฐานสากล ย่อมส่งผลให้การตรวจพิสูจน์มีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือ พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์จึงมีน้ำหนัก สามารถนำมาใช้รับฟังประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้

การถอดบทเรียนจากคำพิพากษา เป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้บริหารงานสืบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เข้ามารับผิดชอบในคดี ตระหนักว่าการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ เป็นไปตามมาตรฐาน เป็นสิ่งสำคัญที่นำมาสู่การพิจารณาคดีว่าศาลจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นเพียงใดและสามารถที่จะนำมาตัดสินพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดได้หรือไม่

กรณีศึกษาแนวทางการสืบสวนและความเห็นแย้งในคำพิพากษาคดีพบศพน้องชมพู

คดีนี้เกิดเหตุบริเวณเขาภูเหล็กไฟ บ้านกกกอก ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 20 ธ.ค.2566 คดีนี้มีประเด็นในส่วนของการใช้เหตุผลที่ใช้ในการที่ทีมฝ่ายสืบสวนขออนุมัติให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหา ดังนี้

1. ในบันทึกให้ถ้อยคำและคำให้การหลาย ๆ ครั้ง ผู้ต้องหาให้การไม่ตรงกัน
2. ผู้ต้องหาไม่สามารถยืนยันถิ่นที่อยู่ได้ ในห้วงเวลาเกิดเหตุและช่วงค้นหาผู้ตาย
3. มีพยานยืนยันว่าพบเห็นผู้ต้องหาอยู่ในเส้นทางที่สามารถไปยังบ้านของผู้ตายได้

4. ผลการตรวจพยานวัตถุที่พบตรงจุดเกิดเหตุ มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับพยานวัตถุที่พบในรถคันที่ผู้ต้องหาใช้ประจำ ซึ่งในภายหลังพยานวัตถุชิ้นนี้ (เส้นผมของผู้ตาย) นำมาสู่การพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิด
5. เหตุผลประกอบอื่น ๆ เช่น ปัญหาภายในครอบครัว , ความใกล้ชิดกับผู้ตาย (เป็นคนรู้จักที่สามารถเข้าถึงตัวผู้ตาย ได้โดยที่ผู้ตายไม่ร้องไห้ , ผู้ต้องหาไม่ประวัติที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้)
6. มีการนำเทคโนโลยีในเรื่องของนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานเข้ามาช่วยคลี่คลายในการสืบสวนคดี

ภาพที่ 3 แสดงภาพเส้นผมของผู้เสียชีวิตที่ตกอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุ บนเขาภูเหล็กไฟ บ้านกกกอก ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร อันเป็นพยานหลักฐานชิ้นสำคัญที่นำมาสู่การพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิด

ที่มา: Office of Forensic Science, 2020

ส่วนของความเห็นแย้งของคดี เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งฝ่ายสืบสวนและฝ่ายสอบสวนต้องศึกษาและหาพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ ให้ศาลเชื่อว่าจำเลยนั้นได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง ซึ่งความเห็นแย้ง มีดังนี้

1. คดีไม่ปรากฏเหตุจูงใจว่าเหตุใดจำเลยที่ 1 (นายไชยพล วิภา) จึงต้องนำผู้ตายไปซ่อนทิ้งไว้บนภูเหล็กไฟ เพื่อให้ขาดน้ำขาดอาหารจนตาย
2. ผลตรวจพิสูจน์ทางแกงของผู้ตายพบแต่ DNA ของผู้ตายเพียงคนเดียว ไม่พบ DNA ของจำเลยทั้งสองที่แกงแกง จึงไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าจำเลยทั้งสองสัมผัสโดยเป็นผู้ถอดกางเกงออกจากศพผู้ตายดังที่โจทก์ฟ้องหรือไม่
3. เส้นผมที่พบในรถของจำเลยทั้งสองจำนวน 3 เส้น ที่ผลตรวจพิสูจน์เชื่อมโยงกับเส้นผมที่พบใกล้ศพผู้ตายนั่น ก็ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนหนึ่งในกลุ่มที่พบศพและเข้าไปเกี่ยวข้องกับบริเวณที่พบศพ ซึ่งจากคำให้การของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ผู้ตรวจสถานที่พบศพ ปรากฏว่าเมื่อไปถึงพบว่ามีชาวบ้านจำนวนมากและศพมีเสื้อซึ่งทราบว่าเป็นของญาติผู้ตายคลุมอยู่ แสดงว่าเกิดเหตุจุดดังกล่าวถูกรบกวนแล้ว เมื่อไม่มีการสอบสวนว่าเสื้อที่คลุมศพเป็นเสื้อของผู้ใด ซึ่งหากเป็นของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นญาติของผู้ตายเช่นกันก็มีโอกาสที่เส้นผมที่พบใกล้ศพของผู้ตายจะติดไปกับเสื้อตัวดังกล่าวแล้วร่วงอยู่ในรถของจำเลยทั้งสองได้ ดังนั้นการพบเส้นผมของผู้ตาย

ดังกล่าวในรชของจำเลยทั้งสองจึงยืนยันได้เพียงว่าจำเลยที่ 1 เกี่ยวข้องกับที่เกิดเหตุเท่านั้น ไม่อาจยืนยันได้ถึงขนาดว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ตัดผมจากศพผู้ตาย

4. ประเด็นว่าจำเลยที่ 1 ตัดผมผู้ตายแล้วเอาเสื้อผู้ตายห่อไปเพื่อทำพิธีสะกดวิญญาณนั้น เป็นเพียงความคาดเดาตามความเชื่อโดยไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนว่าจำเลยที่ 1 กระทำการดังกล่าว และไม่มีผู้ใดพบเสื้อและเส้นผมอื่นนอกจากที่พบใกล้ศพของผู้ตาย การตรวจค้นบ้านของจำเลยทั้งสองก็ไม่พบเสื้อของผู้ตาย ไม่พบเส้นผมอื่นของผู้ตาย ไม่พบร่องรอยการประกอบพิธีดังกล่าว

5. ผลการตรวจพิสูจน์ศพผู้ตายไม่พบร่องรอยการถูกทำร้าย ไม่พบร่องรอยว่ามีการเคลื่อนย้ายศพหรือเปลี่ยนแปลงท่าทางศพหลังการตายอันจะแสดงให้เห็นว่ามีการถอดเสื้อผ้าและจัดทำทางศพดังฟ้อง

สิ่งที่มีความสำคัญมาก ๆ ในกระบวนการยุติธรรม คือ การถอดบทเรียนจากคำพิพากษา ตามที่ได้เคยกล่าวมาในเรื่องหัวใจของการสืบสวน กล่าวคือ การสืบสวนให้รู้เรื่องราวการกระทำความผิด การสืบสวนให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดนำไปสู่การจับกุมตัวมาลงโทษ และการพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิด เพื่อให้ทราบว่าศาลพิจารณาพิพากษาโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าน่าเชื่อถือเพียงพอหรือไม่ พยานหลักฐานใดที่ศาลรับฟังและนำมาตัดสินพิพากษาจำเลย

ในบางครั้งพบว่า ศาลต้องยกฟ้องจำเลย เนื่องจากพยานหลักฐานที่ไม่มีน้ำหนักเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามข้อหาที่ฟ้อง ก็ต้องปล่อยผู้กระทำความผิดกลับไปสู่สังคม ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ล้มเหลว ดังนั้นผู้บริหารงานสืบสวนต้องศึกษาผลของคำพิพากษาในแต่คดีอย่างละเอียด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสืบสวน เป็นประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและที่สำคัญที่สุดเพื่อลดข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิด

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายสำคัญ อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560, พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 หมวด 1 การสอบสวนสามัญ, ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 การสืบสวน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552

สาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้ เพื่อเป็นการปรับปรุงระบบการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้มีการตรวจสอบ และถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวน (หมายความว่ารวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน) กับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดให้การสืบสวนสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ โดยหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์ต้องจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกในการใช้บริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยให้สถาบันทางนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญา เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การทะเบียนราษฎร เพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชน และเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ผู้เกี่ยวข้องร้องขอ

นอกจากนี้ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชนโดยร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศและภาคเอกชน การพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีมีการร้องขอตามเหตุผลที่กล่าวมาในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา มาตรา 131/1

ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือ เอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ฯลฯ มาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลองหรือพิมพ์ ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดความกระจ่างขึ้น

ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 2 เรื่องการสืบสวน ในบทที่ 2 การสืบสวนและตรวจสถานที่เกิดเหตุ ได้กำหนดว่าเมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นซึ่งจำเป็นต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เว้นไว้แต่คดีสำคัญซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามียอรองรอยหรือหลักฐาน ซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจหรือกลุ่มงานเก็บกู้และตรวจพิสูจน์วัตถุระเบิด ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจที่มีพื้นที่รับผิดชอบ หรือกลุ่มงานเก็บกู้และตรวจพิสูจน์วัตถุระเบิด แล้วแต่กรณี เพื่อจัดเจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานร่วมกับพนักงานสอบสวน

ทั้งนี้ในคดี 8 ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการข้างต้น ได้แก่ (1) คดีความผิดต่อชีวิต (2) คดีฆ่าตัวตาย แต่มีพฤติการณ์น่าสงสัยว่า อาจถูกผู้อื่นฆ่าตาย (3) คดีความผิดฐานลักทรัพย์และมีร่องรอยในที่เกิดเหตุ (4) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีคนตาย (5) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์ (6) คดีวางเพลิง หรือเพลิงไหม้โดยไม่ทราบสาเหตุ (7) คดีจราจรทางบกที่เป็นปัญหา (8) คดีที่มีการตายผิดธรรมชาติ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการตาย โดยผิดธรรมชาติ หรือคดีอื่น ๆ ที่น่าจะมียอรองรอยหรือหลักฐานในที่เกิดเหตุ ยกเว้นคดีจราจรทางบก และประการสุดท้ายได้กล่าวถึงการบริหารงานสืบสวน โดยมีการกำหนดหน้าที่ของหัวหน้าสถานีตำรวจและพนักงานสอบสวนในเรื่องของการสืบสวนและตรวจสถานที่เกิดเหตุว่าให้หัวหน้าสถานีตำรวจท้องที่ ที่เกิดเหตุสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบรักษาสถานที่เกิดเหตุและปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุโดยใช้สายกั้นสถานที่เกิดเหตุหรืออุปกรณ์อื่นใดกั้นสถานที่เกิดเหตุไว้อย่าให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายพยานหลักฐานทางคดีแล้ว ยังเป็นการเพิ่มเติมร่องรอยที่มีได้เกิดจากการกระทำผิด

ขั้นตอนในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุระบบ FBI มีลักษณะการทำงานเป็นทีม โดยในทีมจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ดังนี้ 1. หัวหน้าทีม (Team Leader) 2. ช่างภาพ (Photographer) 3. เจ้าหน้าที่สเก็ตซ์ภาพ (Sketch Preparer) 4. เจ้าหน้าที่บันทึกและเก็บรักษาวัตถุพยาน (Evidence Recorder/Custodian) 5. เจ้าหน้าที่ค้นหาพยานหลักฐาน (Evidence Recovering Personal) 6. ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Specialists) ซึ่งในขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นั้น จะใช้หลัก 12 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 2 เข้าไปปฏิบัติงานในที่เกิดเหตุ (Approach Scene) เป็นการเตรียมความพร้อมครั้งสุดท้ายในทุก ๆ ด้าน เช่น จิตใจ เอกสาร อุปกรณ์ ฯลฯ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความพร้อมมากที่สุดในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 3 การป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Secure and Protect Scene) เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ ต้องพิจารณาขอบเขตในการป้องกันสถานที่เกิดเหตุเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุพยานทั้งหมด โดยต้องไม่ลืมถึงความปลอดภัยในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงจัดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 4 สำรวจที่เกิดเหตุเบื้องต้น (Initiate Preliminary Survey) เป็นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น โดยหัวหน้าทีม เพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการของทีมให้เหมาะสมกับสภาพของสถานที่เกิดเหตุรวมถึงการบันทึกสภาพทั่ว ๆ ไป

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินพยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ (Evaluate the Physical Evidence) เป็นการประเมินถึงพยานหลักฐานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจะได้ครอบคลุมในการค้นหาวัตถุพยานและป้องกันการทำลายวัตถุพยาน

ขั้นตอนที่ 6 บรรยายสิ่งต่างๆ (Prepare a Narrative Description) บรรยายสภาพทั่วไปและลักษณะพิเศษของสถานที่เกิดเหตุ การบันทึกทำได้หลายวิธี เช่น บันทึกเสียง การเขียน หรือบันทึกวิดีโอ

ขั้นตอนที่ 7 ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ (Photograph the Scene) ถ่ายภาพสภาพของสถานที่เกิดเหตุทั้งระยะใกล้ กลาง และไกล โดยให้ครอบคลุมสภาพหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุโดยเฉพาะวัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 8 วาดแผนที่ของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare a Sketch) เป็นการ สเก็ตซ์ภาพของสถานที่เกิดเหตุ โดยมีการกำหนดทิศ มาตรฐานและระยะต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 9 ตรวจค้นโดยละเอียด (Conduct a Detailed Search) เป็นการค้นหาพยานหลักฐานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ โดยการค้นหาคงใช้รูปแบบตามความเหมาะสม เช่น แบบตาราง แบบกันหอย ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 10 บันทึกและเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน (Record and Collect the Physical Evidence) เป็นการบันทึกตำแหน่งและถ่ายภาพพยานหลักฐาน เพื่อกำหนดตำแหน่งของพยานหลักฐานก่อนการเก็บพยานหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 11 สํารวจขั้นสุดท้าย (Conduct a Final Survey) เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการเก็บพยานหลักฐาน ว่าได้กระทำถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่

ขั้นตอนที่ 12 ส่งมอบสถานที่เกิดเหตุ (Release Crime Scene) การส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ ต้องมีบันทึก วันเวลาที่ ส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ

บทวิเคราะห์และวิจารณ์

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมีระเบียบ ข้อกฎหมายและมีมาตรฐานในการตรวจที่เกิดเหตุที่เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องยึดถือปฏิบัติตาม อีกทั้งการปฏิบัติงานนั้นเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงาน ปัญหาในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจในขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุทั้งหมด ส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนในที่เกิดเหตุ อาทิเช่น ผู้บริหารงานสืบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุตั้งแต่แรก ไม่ได้มีการควบคุมเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุตามวิธีการที่ถูกต้อง หรือเก็บวัตถุพยานได้ไม่ครบถ้วน ทำให้ส่งผลต่อการได้มาและการเก็บรักษาวัตถุพยานที่ต้องใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีความผิดพลาดของการตรวจสอบที่เกิดเหตุที่เกิดจากความไม่ละเอียดของผู้บริหารงานสืบสวนย่อมทำให้เกิดผลเสียต่อการสืบสวนในการหาวัตถุพยานที่จะนำมาสู่การหาตัวผู้กระทำความผิดในคดีนั้น

ดังนั้นผู้บริหารงานสืบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นผู้บริหารงานสืบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องประสานการร่วมมือกับพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน เพื่อให้การตรวจสอบที่เกิดเหตุในคดีนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นไปตามมาตรฐานหรือหลักปฏิบัติสากล โดยผู้บริหารงานสืบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องระลึกเสมอว่าวัตถุพยานในที่เกิดเหตุเป็นวัตถุพยานที่ได้มาโดยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ มีน้ำหนักเพียงพอในการนำมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในชั้นศาล

บทสรุป

การบริหารงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน จะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 หมวด 1 การสอบสวนสามัญ และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 การสืบสวน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552 โดยเมื่อมีเหตุที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเกิดขึ้น ให้มีการตรวจสอบที่เกิดเหตุ และต้องมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยต้องคำนึงถึงขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักสากล

ผู้บริหารงานสืบสวนนั้นจะต้องมีความรู้และต้องมีความเข้าใจในด้านการสืบสวนอย่างถ่องแท้ไม่ว่าจะเป็นในด้านของข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติต่างๆ ระเบียบวิธีการปฏิบัติ ในด้านการใช้เทคนิควิธีการสืบสวนที่เหมาะสม รวมทั้งการประสานงานกับกองพิสูจน์หลักฐานหรือหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการวางแผนทางในการสืบสวนที่ดีเป็นขั้นเป็นตอน ทั้งในการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ การสืบสวนขณะเกิดเหตุและการสืบสวน

หลังเกิดเหตุ ตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวมรายละเอียดเรื่องราวของคดี จนรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิด นำไปสู่การจับกุมตัวผู้ต้องหา และศาลพิจารณาคดีพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่จำเลยได้กระทำที่เรียกว่า “หัวใจของการสืบสวน”

ข้อเสนอแนะ

บทความนี้ ผู้เขียนจัดทำโดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ไม่เพียงแต่ผู้บริหารงานสืบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุทุกหน่วยงาน เพื่อจะทำให้บุคลากรดังกล่าวได้เห็นภาพรวม มีความรู้ มีความเข้าใจ เพื่อให้ทราบรายละเอียดของการปฏิบัติงานในการตรวจและรักษาสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งประโยชน์ของการแข่งขันที่เกิดเหตุ เพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมก่อนการไปตรวจสถานที่เกิดเหตุและสามารถบริหารการตรวจสถานที่เกิดเหตุได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามข้อกำหนดและมาตรฐานสากล และให้สอดคล้องกับภารกิจ หน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน หากทางหน่วยงานของท่านมีข้อสงสัยใดในกระบวนการ สามารถติดต่อขอข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือวิทยากร ได้จากกลุ่มงานตรวจสถานที่เกิดเหตุ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- Angsanant, A. (2006). Criminal Investigation and Interrogation. Ramkhamhaeng University.
- Chaemsuwanwong, A. (2003). Forensic Science for Investigation (4th ed.). TCJ Printing.
- Donald, C. L. (2012). Introduction to Forensic Science. Clinical Laboratory Science. Department of Medical Technology. University of Delaware, Newark.
- Jindata, V. (2019) Chain of custody in criminal cases of forensic examination process. RPCA Journal of Criminology and Social Sciences, 1(1), 60-74.
- Manager Online. (2014, September 16). "Brutal murder of 2 British tourists leaves police baffled, only able to arrest suspects for DNA testing". Retrieved from <https://mgronline.com/south/detail/>
- Merin, Y. (2015). Lost between the fruits and the tree: In search of a coherent theoretical model for the exclusion of derivative evidence. New Criminal Law Review: An International and Interdisciplinary Journal, 18 (2), 273-329.
- Miranda, M.D. (2021). The trace in the technique: Forensic science and the Connoisseur's gaze. Forensic Science International: Synergy, 3, Article
- Mistek, E., Fikiet, M.A., Khandasammy, S.R., & Lednev, I.K. (2019). Toward Locard's exchange principle: Recent developments in forensic trace evidence analysis. Analytical Chemistry, 91(1), 637-654.

- Office of Forensic Science. (2020). *Crime Scene Investigation Kit User Manual*. Police Printing Press.
- Poonsawat, N.(2021).Management of Investigations (Unpublished citation).Detective Special 5G Course.Royal Police Cadet Academy,Nakhon Pathom.
- Rattanatharos, S. (2008). Searching Arresting and Legal Rights. SinthaweeKit Printing.
- Richard, S., & Tiffany, R. (2020). Criminalistics : An Introduction to Forensic Science, (13th ed).
- Ross, M. Gardner., & Tom, B. (2009). Practical Crime Scene Analysis and Reconstruction. Practical Aspects of Criminal and Forensic Investigation Series. (1st ed).
- Thumsutee,T.(2024).Technical and Art of Criminal Investigation (Unpublished citation).Leadership Seminar for Cheif of Police Station.Le Bali Hotel, Chonburi.
- Sinloyma, P. (2017). Crime Solving through Forensic Science (Paper presentation). Justice Affairs College. Office of Justice Affairs.
- Sothibhan, D. (1996). Criminal Investigation and Interrogation. Ramkhamhaeng University.
- Sunalai, N.(2022). Elements of effective Investigation.RPCA Journal of Criminology and Social Sciences) 4(2) (July-December 2022).
- Sunthiwong, T.(1993).Human Resource Management.(6th ed.). Thaiwatthanapanich Ltd.
- Wiwatwanich, C. (2008). Principles and Theories of Interrogation (5th ed.). Pim Aksorn.

